

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het auteursrecht.

Zondag 2 November 1913. N°. 1867.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f 10. Abonnementen worden aangegonomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandlaren, Postdirecteuren enz. Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elken regel meer f 20. Aanvragen en vernieling van liefdegaven f 12 per regel.

Van de Voleinding.

CVII.

VIJFDE REEKS.

VIII.

En God zeide: Dat de aarde uitschiet grasscheutens, kruidzaadland, vruchtbaar geboomte, dragende vrucht naar zijn aard, welks zaad daarin zij op de aarde. En het was alsoo. Gen. 1: 11.

Konden we ons tot het dierenrijk en de menschenwereld bepalen, zoo zou de aanduiding van het *leven* door het aanwezig zijn van een *ziel* gesproken. Dringt men daarentegen dieper in de geheimzinnige wereld van die onmetelijk kleine dierverscheijnselen, wier bestaan men alleen met een vrij sterken microscoop kan uitmaken, dan krijgen we met iets zoo niets, iets zoo simpels en eenvoudigs te doen, dat het ons bijna niet mogelijk is, in zulke nauw waarneembare dierverscheijningen het bestaan van een ziel vast te stellen. Toch blijft 't daarom vaststaan, dat het bezit van een ziel aan al wat tot het dierenrijk behoort, toekomt. Alleen komen we dan tegelijk voor dit resultaat te staan, dat de grens die wij tusschen het dierenrijk en het plantenrijk plegen te trekken, en die we ons zoo gaarne als absoluut denken, gaandeweg al meer verlaauwt, en dat er bij de nauwelijks bewerkte dierverscheijningen daadsoorten voorkomen, waarbij wein twijfel staat of men nog wel met een dier, en niet reeds met een plant te doen heeft. Dit geldt in 't algemeen van heel Gods Schepping. We hebben voor de duidelijkheid van onze voorstelling op elk punt behoefte aan duidelijke, scherpgetrokken grerslijnen tusschen soort en soort, maar in de realiteit komen we telkens weer tot de ontdekking, dat het soms al den schijn heeft alsof de ééne soort ongemerkt en schier onwaarneembaar in de andere overgaat. Dit is dan wel niet zoo. Telkens toch komt er een nieuw element op, dat 't karakter van de nieuwe soort bepalen zal, maar de eerste aanduidingen van dit nieuwe element zijn aanvankelijk zoo verduijnd klein, dat ze ons bijna geheel ontsnappen. Ons oog, onze waarneming is gebonden aan zekere afmetingen in grootte en gewicht. Wat daar beneden gaat, kunnen we nog pogen na te speuren met het vergrootglas, en dit vergrootglas kunnen we trachten ook telkens sterker te maken. Maar als tenslotte het uiterste door ons beproefd is, en we niet verder kunnen, schenkt er onder het waargenomen altoos nog heel een wereld van hetgeen ons geheel ontsnapt; en nergens, op niet één punt, is 't den mensch ooit gelukt tot op den laatste bodem van 't aanzijn af te dalen. Waar we nu zelf bij de meest verscholen elementen van het dierenrijk ons onvermogen te belijden hebben, om de ziel die er toch zijn moet, te ontdekken, dan kan 't op zich zelf bij het ingaan in het plantenrijk reeds niet bevredigen, dat hier de kiem van het leven en het centrum waaruit die kiem opspruit, nog zooveel moeilijker te constateeren valt.

Men gaat daarom 't veiligst door eerst op zich zelf na te gaan, welke plaats in Gods Schepping, ook door de Schrift, aan het gewas wordt toegewezen, en welke de betekenis is die aan het plantenrijk wordt toegekend. En dan komt reeds aanstonds in het Scheppingsverhaal duidelijk uit, dat het plantenrijk als iets van eigen aard, en dus als een zelfstandig verschijnsel, op deze aarde te voorschijn treedt. Zoo toch niet is het drooge van de wateren vrijgemaakt, of 't Scheppingswoord gaat uit: »Dat de aarde uitschiet grasscheutens, kruidzaadland, vruchtbaar geboomte, dragende vrucht naar zijn aard, welks zaad daarin zij op de aarde», terwijl uit vs. 12 blijkt, dat 't »naar zijn aard» niet alleen op het boomgewas, maar op heel het plantenrijk slaat. Er staat toch: »En de aarde bracht voort grasscheutens, kruidzaadland, vrucht naar zijn aard». De opkomst van het plantenrijk wordt dus aangekondigd als een samenstel van creaturen, die ten eerste een eigen aard bezitten, en die ten tweede zaad in zich dragen, om zich voort te planten. Reeds hierdoor bereiden ze voor, wat straks in de dierenwereld nog rijker zich openbaren zal. Ook in de dierenwereld wordt telkens opgemerkt, dat de exemplaren die er toe behooren, in soorten gescheiden zijn, en dat elk van deze soorten een eigen aard vertoont, terwijl de voortplanting bij een dier een nog sterker uitkomende verschijning is. Reeds hierdoor sluit zich de plantenwereld weer nauwer aan het dierenrijk aan en is ze geheel afgescheiden van de onbezielden, van de levenloze natuur, waarvan ze in karakter geheel verschilt. Wat plantenrijk en dierenrijk principieel scheidt, is daarentegen de af of niet gebondenheid aan een bepaalde plaats. Het dier beweegt zich, de plant blijft op de plaats waar ze uitproeft. Ze moge met haar vertakkingen om zich heen grijpen, of ze moge door haar zaadzaaiing haar geslacht telkens een nieuw terrein doen veroveren, maar de plant als zodanig is, wijl ze op een voor tien tijden moet, gebonden aan de plaats waar die wortel in den bodem indrong.

Wel maken de waterplanten hierop schijnbaar een uitzondering, maar toch schuilt ook in deze waterplanten geen eigen kracht tot beweging. Zoo ze van plaats naar plaats schuiven, is het de strooming van het water of de wind die ze verzet. Voor het overige daarentegen groeit ook de plant, evenals 't dier, in een bepaalden vorm uit; zijn volstrekt niet alle planten monogaam; beweegt de plant zich uit haar zaadkiem benedenwaarts in haar wortel en naar boven in haar stam en takken; beslaat allengs een steeds breeder plaats; neemt uit den bodem, uit de lucht en uit het vocht, soms zelfs uit de dierenwereld, elementen in zich op; volvoert uit haar wortel door haar stam en takken een geregeld proces; en dit proces eindigt met een vrucht te voorschijn te brengen, en in die vrucht zaad voor nieuwe planten te verbergen. Ook de plant bezit alzoo 't vermogen, om een werking van zich te doen uitgaan en voor die werking ontleent ook de plant het initiatief niet aan iets dat van buiten haar toekomt, maar aan iets, dat in haar zelf schuilt, haar wezen uitmaakt, en in dat wezen een centrale bron bezit, waaruit haar krachtsoefening opkomt. Ook is de plant bij dit gehele proces wel enerzijds gebonden, maar toch ook anderzijds vrij. Gebonden in zoover, als in het zaad waaruit de plant opkomt, de gegevens bepaald zijn, die haar aard uitmaken wat vorm, gedaante, organen, kleur, geur en vrucht aangaat, maar al staat dit al tezaam voor alle soorten vast, toch neemt ge in meer dan één soort bij de onderscheiden exemplaren van planten evengoed iets eigens, iets particuliers, iets bijna individualistisch waar, evengoed als bij het dier. Als de poes vier, vijf jongen in haar nest verbergt, vormen deze vijf wel één soort, maar ze zijn toch weer zoo onderscheiden, dat men welhaast elk van de vijf kan afzonderen en er keuze uit kan doen. En zoo nu is 't, zij 't al minder sterk, ook bij de hooger bewerkte plant. De ééne boom schiet veel rijker en schooner op dan de andere. In de uitschieting der takken en in de verdere spreiding van de hoofdtakken vertoont elke boom weer iets eigens. En zelfs het blad en de bloem komt bij de ééne plant, al is ze van dezelfde soort, toch weer anders dan bij de andere uit. Soms is er, als ge de lange rij van stamrozen om 't bloembعد ziet staan, een wedijveren tusschen de stamrozen onderling, om 't rijkste groen, de schoonste golving, en de sierlijkste dispositie van de rozen aan het oog te bieden. En mag nu veel hiervan soms bepaald worden door wind en tocht, door schaduw of zonnegloed, door bevochtiging of droogte, door insecten of waterloot, toch neemt dit alles niet weg, dat er in de plant zelve steeds een bewegende oorzaak is, waarom de ééne plant in 't uitkomen van de andere verschilt, en voor zichzelf aan deze of die gedaante voorkeuren gaf en in uitkwam. We zeggen niet dat er in de plant nadenken, voorstelling en planontwerp is, maar vast staat niettemin, dat op eenzelfde bloembعد van gelijken bloemenschat, de onderscheidene planten verschillend uitkomen, en dat elke plant zozeer op eigen wijze uitkomt, dat wij bij 't zien ze vergelijken en onwillekeurig beoordeelen, om uit te spreken, dat we de ééne plant rijker en schooner van vorm achten dan de andere. Iets wat nog sterker uitkomt bij de eetbare vrucht. In die vrucht zelfs werkte toch zeker onderscheid, en schier een ieder weet bij 't eten uit te maken, welke vrucht het best gedijf is soms aan eenzelfde tak.

Zoo voelt men, hoe we ook hier voor een raadsel staan, waarvan de oplossing ons ontgaat. We zien als voor oogen, dat er in den eederboom, maar ook evenzoo in de hyzop, een werking is, die op een bepaald plan doelt, zonder dat daarom aan den boom een eigen denken of eigen wilskus kan worden toegekend; maar vast staat niettemin dat de plant leeft, en dat dit leven uit een zaad opkomt, zich uit een wortel in den boom en door vertakking in de lucht ontplooft, en naar eigen aard een bijna individueele verschijning in het leven roept. Te meer verdient dit onze opmerkzaamheid, omdat in de Heilige Schrift in verband met het plantenrijk enkele verschijnselen zich voordoen, die tot een diepere opvatting leiden, dan gemeenlijk onder ons gangbaar is. Reeds aanstonds in het Paradijs komt dit uit, als er sprake is van den Boom des Levens. Hetzelfde geldt niet van den Boom der kennis des goeds en des kwaads. Wel ontkenken we de mogelijkheid niet, dat ook aan dezen boom iets bijzonders was, maar 't staat er niet bij, en op zich zelf

behoeft 't ook niet. Onderstelt men, dat de vrucht van dezen Boom een bijzondere aantrekkelijkheid voor het oog had, zoodat ze bekoorde, den lust gaande maakte, en als deed watertanden, zoo was dit geheel voldoende, en behoefde er verder geen bijzondere aanleiding te zijn, om toch, bij Satan's verleiding, juist aan dezen boom te doen uitkomen, of de mensch het gebod Gods, d. i. het goede, zou volgen, dan wel zich door eigen lust zou laten leiden, d. i. het kwade zou kiezen. Maar anders stond het met den Boom des Levens. Die was van zoo geheel eenige betekenis, dat een verdrijving uit het Paradijs noodig werd om te voorkomen, dat de gevallen mensch ook ten opzichte van dien Boom des Levens het gebod Gods overtrede, en hierdoor op zijn gevallen natuur een kracht zou laten inwerken, die de zonde verdiepte en sterkte. Vandaar in Gen. 3: 22 het banvonnis, rustende op de overweging: »dat de mensch zijn hand niet uitsteke, en ete van den Boom des Levens, en leve in eeuwigheid». Op de betekenis van den Boom des Levens kunnen we hier niet verder ingaan. We wezen er alleen op, om te doen zien, hoe de Heilige Schrift van meet af ook in het plantenrijk de aanleiding tot een hoogere ontplooiing van het leven in den mensch stelde.

Niet minder trok het steeds de opmerkzaamheid, dat ook de Christus in het plantenrijk een enkel maal zelfs een *ethisch* element scheen te onderstellen. We doelen hiermede op het gebeurde met den vijgeboom, op den weg die van Bethanië naar Jeruzalem leidt. Daar toch stond een vijgeboom met rijk blad, maar zonder vrucht, en toen nu Jezus hongerde, en op den boom toetrad om vijgen te plukken, zeide Jezus tot den boom: »Uit u worde geen vrucht in der eeuwigheid!». Dit aanspreken en vervloeken van een boom nu is iets, dat in onze gewone levensopvatting geen plaats kan vinden. Tot een mensch gericht, verstaan we zulk een hard woord, omdat de mensch plichten kent en dus na plichtsverzuim schuld in de conscientie kan gevoelen. Tot op zekere hoogte geldt dit ook van hoogere dieren. Een hond, een paard, een kat kan men bestraffen. Maar reeds zou 't ons belachelijk schijnen, zoo iemand een duif of een konijn aldus toesprak. En nog veel vreemder doet 't ons aan, nu Jezus alzoo zich uitlaat niet over een vijgeboom, maar tot een vijgeboom, want Jezus sprak den vijgeboom aan, en het wordt dien boom tot schuld toegerekend, dat waar de Zoon des menschen, om zijn honger te stillen, vrucht aan dien boom zoekt, die boom zijn plicht niet vervult, en den honger van den Zoon des menschen niet kan stillen. Het feit ligt er toe, dat Jezus het zoo deed; en dit niet alleen, maar op 't eigen oogenblik trad de straf in, de boom verdroogte opeens, de discipelen zagen het verbaasd aan, en ze vroegen aan Jezus, hoe dit te verklaren was, dat deze boom zoo plotseling en zoo opeens dood ging. We staan dus niet alleen voor het feit der bestraffing, maar ook voor een uitwerking der bestraffing, meer nog voor de verklaring die Jezus zelf ervan gaf. Jezus wees toch op de macht, die 't geloof zelfs aan den gewonen mensch kan geven, om op zich zelf ongelooflijke dingen ook in 't stoffelijke uit te richten. Doch hoe raadselachtig dit ook voor ons blijve, het toont ons toch, dat Jezus zelf in dien vijgeboom, en dus in 't gemeen in 't plantenrijk, nog iets anders gezien heeft dan in de onbezielden natuur. Jezus trekt de plant in de sfeer van 't leven, en stelt zelfs aan den vijgeboom een eisch, die ons begrip ten eenenmale te boven gaat. En al staat er nu niet bij, dat de vijgeboom iets in zich had wat met de ziel in het kruipend gedierde zekere gelijkheid verraadt, ge gevoelt bij 't lezen toch, dat Jezus in den vijgeboom iets aanwezig achtte, dat voor bestraffing vatbaar was.

In verband hiermede is het even opmerkelijk, dat in Openbaringen 22: 2 het plantenrijk ons opdoemt als integreerend deel van de nieuwe Schepping, die eens onder den nieuwen hemel Gods heerlijkheid openbaren zal. Ook dit toch wijkt zeer ver af van wat de meestal gewone voorstelling zich van die eenige toekomst denkt. Naar luid van die gewone voorstelling schijnt 't vrijwel vast te staan, dat de pracht en weelde van de plantenwereld uitsluitend tot *deze* bedeeeling behoort, en voorts niets uitstaande heeft met het rijk der heerlijkheid dat wordt ingewacht. Ook dit echter strookt niet met wat de Schrift ons geopenbaard heeft. In die Openbaring toch lezen we uitdrukkelijk, dat er uit den troon Gods een zuivere rivier zal voortkomen, klaar als kristal, en dat aan de beide zijden van die rivier een rij boomen van de soort van den Boom des

levens zal staan, en dat de teelkracht van deze boomen zóó sterk zal wezen, dat ze twaalf oogsten jaar aan jaar, in elke maand één, zullen geven, en dat zelfs 't blad van dien boom een genezende kracht zal bezitten. Zoo ontwaart men ook hier, hoe de Schrift aan het plantenrijk een hoogere betekenis toekent, dan het in onze schatting veelal heeft. We lezen van Cherubijnen, in welke hemelsche wezens de grondtrekken van de dierenwereld uitschitteren, maar ook van Boomen des levens, die de glorie van het plantenrijk doen uitkomen. Iets wat nog nader bevestigd wordt door wat Johannes op Patmos den Heere Christus tot de kerk van Efeze hoorde betuigen: »Die overwint, ik zal hem geven te eten van den Boom des levens, die in het midden van het Paradijs Gods is.». Een heerlijke profetie die reeds in Ezechiel 47: 7-12 was aangekondigd. Te meer betekenis is hieraan te hechten, omdat het raadselachtige woord, dat Jezus bij de instelling van het Avondmaal sprak, hiermede van zelf verband houdt. Toen toch sprak de Heere bij het rondgeven van den drinkbeker: »Dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonde, en ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op den dag, dat ik met u dezelve nieuw zal drinken, in het Koninkrijk mijns Vaders.». Worden, zeer zeker niet minder raadselachtig, maar die men evenmin door vergeestelijken uitlegging van alle betekenis berooven mag. De uitdrukkingen die Jezus bezigt, zijn daarvoor te letterlijk. Jezus toch spreekt van een bepaalden dag waarop dit in zal treden, en gewaagt niet alleen van de vrucht des wijnstoks, maar spreekt ook nadrukkelijk uit, dat hij alsdan die vrucht drinken zal »met u«, d. i. met zijn discipelen. Ook hier wordt alzoo in de edele vrucht van den wijnstok een element uit het plantenrijk als van duurzame, eigen betekenis aangeduid. Ten deele kan zelfs gezegd, dat in den wonderboom van Jona een hoogere duiding van het plantenrijk ligt uitgesproken.

Doch al laten we dit gebeurde bij Ninevé rusten, voorbijgezien mag niet worden, dat Jezus zelf den wijnstok als beeld van zijn eigen verschijning uitkoos. »Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken.», is de klare aanduiding hoe in de plant, en met name in den wijnstok, een geregeld proces plaats grijpt, dat uit den wortel van den wijnstok opkomt, en zich op wonderbare wijze tot in zeer dunne en op zich zelf waardeelooze ranken uitstrekt om de eerste vrucht voort te brengen. Gelijk men weet is het hout aan de ranken van den wijnstok een hout zonder eenige waarde, en het deugt alleen om op 't vuur geworpen te worden. Alle kracht komt hier dus uit den wijnstok zelf op, en dat innerlijk wezen van den wijnstok, waaruit 't alles opkomt, is niet de wortel, maar leeft uit den wortel, en spreidt zich breed en ver in allerlei takken, die op zich zelf niets uitrichten. Metterdaad wordt de wijnstok hier dus zooveel als verpersoonlijkt, en het zelfstandige leven dat in den wijnstok schuilt, in zijn vrucht verheerlijkt. Voeg hier nu bij, dat Jezus in zijn spijzigingswonder de krachten die in het graan en in het brood naverken, aangegrepen heeft, om een zijner machtigste wonderen tot stand te brengen, alsook hoe heel het Oude Testament door niet alleen de Leeuw en het Lam uit het dierenrijk, maar ook het »rijke uit den afgehouwen tronk« van den stam van Juda op den voorgrond treedt, om de komende openbaring van het hoogheerlijke aan te duiden, dan geeft dit alles saamgenomen ons toch de duidelijkste aanwijzing, dat ook het plantenrijk in Gods Schepping een op zich zelf staande en rijke openbaring van het leven is, die niet zoover gaat, dat er ook bij de plant van een *ziel* zou kunnen gesproken worden, maar die ons toch ongetwijfeld een creatuur leert kennen, met eigen levensinitiatief, zich richtende op een door God besteld doel, en wel zoo, dat in dit doel niet enkel op tentoonspreiding van natuurpracht, en op voeding van mensch en dier wordt aangestruwd, maar tevens iets eigens uitkomt, dat beeldrager van het hoogheerlijke is, en in de heerlijkheid die komt, zijn eigen plaats, niet slechts tijdelijk, maar voor eeuwig zal innemen. Het is in de plant nog niet de *ziel* die zich aankondigt, maar wel een innerlijke verborgenheid, die nauw aan wat in dier en mensch de ziel is, verwant blijft en er de elementaire gegevens als voor afschaduwde.

Zoo zien we dus als in onderscheiden graden of trappen den rijkdom van het leven zich ontplooiën. Ook wel in de engelen ontplooft zich het leven, maar

appij.

2:

kanten Kerken

OK te Kampen:

bij het n den sdiens

INCK

f 1.75 f 2.00

tel ter inzage

LIPPUS"

d:

teet AMOS"

thuisen,

aiender met de

0.40.

ek f 0.75, 25.

holen zeer voor- enders worden bekende bestel- agsschool. Deze oor de uitgeef-

iercf. Tractaat- »Filippus»

gfeefster

R

AR

DEN

EON,

K.

ALS.

oke boek

eurig uit-

os, is het

gang der

en Hart.

ulden.

onderlijk:

4.40.

Uitgever

n Haag,